

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»
Західнодонбаський інститут
(назва навчального підрозділу)

кафедра економіки та менеджменту
(повна назва кафедри, циклової комісії)

КУРСОВА РОБОТА (ПРОЕКТ)

Управління бізнес-процесами
(назва дисципліни)

на тему: **Управління процесом матеріально-технічного забезпечення
підприємства**

Студента **Гулого Д.В.**
(прізвище та ініціали)

курсу **IV**

групи **ІН35-9-22-Б1М(4.0д)**

напряму підготовки (спеціальності) _____
Менеджмент

спеціалізації _____

Керівник **Міщенко Л.О.**
к.е.н., доцент
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Оцінка:

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ ECTS _____

Члени комісії

_____
(підпис) _____ (прізвище та ініціали)

_____
(підпис) _____ (прізвище та ініціали)

_____
(підпис) _____ (прізвище та ініціали)

м. Павлоград
2025 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1 ОСНОВНІ АСПЕКТИ ПРОЦЕСУ МАТЕРІАЛЬНО – ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	7
1.1. Структура і функції процесу матеріально – технічного забезпечення....	7
1.2. Аналіз забезпечення потреб в матеріальних ресурсах і регулювання запасів на підприємстві	12
РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОЦЕСУ МАТЕРІАЛЬНО – ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	17
2.1. Техніко – економічна характеристика підприємства.....	17
2.2. Аналіз та оцінка процесу матеріально – технічного забезпечення на підприємстві.....	23
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ МАТЕРІАЛЬНО – ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА.....	33
ВИСНОВКИ.....	38
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	40
ДОДАТКИ.....	43
Додаток А Аналіз складу та видова структура матеріальних ресурсів ПАТ заводу «Павлоградхіммаш» за 2023 – 2024 роки	

ВСТУП

У сучасних умовах розвитку економіки ефективність функціонування будь-якого підприємства значною мірою залежить від раціональної організації процесів матеріально-технічного забезпечення (МТЗ). Зростання конкуренції, необхідність підвищення якості продукції, оптимізації витрат і забезпечення безперебійності виробничого процесу зумовлюють потребу у вдосконаленні системи управління матеріальними потоками. Матеріально-технічне забезпечення виступає ключовою складовою логістичної діяльності підприємства, забезпечуючи своєчасне надходження ресурсів, їх раціональне використання та контроль за запасами.

Ефективне управління матеріально-технічним забезпеченням дозволяє мінімізувати сукупні витрати, пов'язані з придбанням, транспортуванням, зберіганням та використанням матеріальних ресурсів, що безпосередньо впливає на фінансові результати діяльності підприємства. Удосконалення процесів планування потреби в ресурсах, вибору постачальників, організації закупівель і контролю за складськими операціями створює передумови для підвищення продуктивності виробництва та зміцнення конкурентних позицій. Водночас, у практиці багатьох підприємств існують проблеми, пов'язані з неефективним прогнозуванням потреб, надлишковими запасами, низьким рівнем автоматизації та недостатнім контролем за логістичними витратами.

Актуальність теми курсової роботи зумовлена необхідністю формування сучасного підходу до управління процесом матеріально-технічного забезпечення в умовах ринкової економіки та цифрової трансформації бізнес-процесів. Підприємства прагнуть забезпечити гнучкість та адаптивність МТЗ, що потребує впровадження інноваційних інструментів управління, інформаційних систем та логістичних технологій.

Проблематика матеріально-технічного забезпечення висвітлена в наукових розвідках багатьох зарубіжних та українських дослідників, зокрема: В. Білецького, В. Вітвіцького, В. Іванишина, М. Ліндерса, П. Макаренка, М.

Маліка, Л. Мармуль, П. Саблука, В. Ситника, В. Трегобчука, Г. Черевка та багатьох інших. В дослідженнях економістів-науковців матеріально-технічне забезпечення підприємства розглядається під різним кутом зору: як сукупність операцій, як процес, як вид діяльності. Такий підхід до тлумачення даного поняття зумовлює різноплановість наукових поглядів до основних змістовних аспектів матеріально-технічного забезпечення підприємства. Наукові думки не суперечать одна одній, а лише подають матеріально-технічне забезпечення підприємств дещо в різних площинах, тому низка питань потребує подальшого розгляду

Метою курсової роботи є визначення напрямів удосконалення управління процесом матеріально-технічного забезпечення підприємства.

Для досягнення мети вирішуються основні задачі:

- розгляд основних аспектів процесу матеріально-технічного забезпечення в діяльності на підприємстві:
- аналіз забезпечення потреб в матеріальних ресурсах і регулювання запасів на підприємстві та оцінка реальності планів матеріально – технічного забезпечення, ступеня їх виконання та вплив на обсяг виробництва продукції, її собівартість;
- обґрунтування запропонованих заходів щодо вдосконалення процесу матеріально-технічного забезпечення.

Об'єктом дослідження виступає процес матеріально-технічного забезпечення підприємства, а предмет – методи, інструменти та механізми управління цим процесом у сучасних умовах господарювання.

Теоретичною основою дослідження є наукові концепції та теоретичні розробки вітчизняних та зарубіжних вчених в області аналізу діяльності підприємств, менеджменту, закони України.

Методологічною основою дослідження є науковий аналіз процесу забезпечення виробництва матеріальними ресурсами з метою поглиблення знань в сфері управління бізнес-процесами.

Структура роботи складається зі вступу, трьох розділів, висновків та

списку використаних джерел. У роботі послідовно висвітлено теоретичні основи управління матеріально-технічним забезпеченням, проведено аналітичну оцінку його організації на підприємстві та запропоновано практичні рекомендації щодо підвищення ефективності цього процесу.

РОЗДІЛ 1

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ПРОЦЕСУ МАТЕРІАЛЬНО – ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Структура і функції процесу матеріально-технічного забезпечення

Процес матеріально-технічного забезпечення підприємства є однією з ключових складових його операційної діяльності, оскільки саме від ефективності забезпечення ресурсами залежить ритмічність виробництва, рівень витрат і конкурентоспроможність продукції. МТЗ охоплює широкий комплекс взаємопов'язаних операцій, що формують цілісну систему управління матеріальними потоками – від визначення потреби в ресурсах до контролю їх використання та обліку.

Структура процесу матеріально-технічного забезпечення зазвичай будується як послідовність логічно пов'язаних етапів. Першим елементом є планування потреби підприємства в матеріальних ресурсах. На цьому етапі визначається обсяг, номенклатура та строки постачання матеріалів, необхідних для безперебійного виробництва. Планування базується на виробничих програмах, технологічних нормах витрат, статистичних даних та прогнозах. Від точності цього етапу залежить подальша ефективність усього процесу МТЗ[4].

Другим важливим елементом структури є організація закупівель та вибір постачальників. Закупівельна діяльність передбачає пошук потенційних постачальників, оцінку їх надійності, порівняння умов поставок, укладення договорів та погодження логістичних параметрів. На цьому етапі формується система взаємовідносин із контрагентами, яка впливає не лише на вартість ресурсів, а й на їх якість, своєчасність доставки та стабільність співпраці.

Третім елементом структури є організація процесу доставки та транспортування матеріальних ресурсів. Цей процес охоплює управління логістичними потоками, вибір виду транспорту, планування маршрутів та

контроль за переміщенням вантажів. Раціональна транспортно-логістична діяльність дозволяє мінімізувати витрати і скоротити час доставки, що є особливо важливим у сучасних умовах швидких змін попиту та ланцюгів постачань[11].

Наступною складовою процесу МТЗ є складське господарство, яке забезпечує зберігання матеріалів, підтримання їхньої якості, проведення приймальних та відпускних операцій. Ефективне управління складом включає організацію складських площ, застосування систем обліку, визначення оптимальних запасів та запровадження технологій автоматизації. Раціональна складська діяльність сприяє зменшенню втрат, підвищенню швидкості обробки матеріалів та забезпеченню їх доступності для виробничих підрозділів.

Важливою частиною структури МТЗ є контроль та облік використання матеріальних ресурсів. Ця ланка охоплює оформлення первинних документів, ведення складського та бухгалтерського обліку, контроль за фактичними витратами, порівняння їх із нормами та виявлення можливих відхилень. Облік і контроль дають можливість оцінити ефективність роботи МТЗ, своєчасно реагувати на нестачі чи надлишки, забезпечувати прозорість та економність у використанні ресурсів.

Функції процесу матеріально-технічного забезпечення визначають його практичне наповнення та роль у діяльності підприємства. До основних функцій належать: планування, організація, регулювання, координація, контроль, а також аналіз і прогнозування матеріальних потреб. Функція планування передбачає розробку системи прогнозів і планів щодо матеріальних ресурсів. Організаційна функція полягає у забезпеченні реалізації планів через узгоджену закупівельну, логістичну та складську діяльність. Регулювання й координація забезпечують адаптацію системи МТЗ до змін зовнішнього середовища та узгодженість дій усіх підрозділів. Контроль необхідний для оцінки ефективності використання ресурсів та попередження нераціональних

витрат. Аналіз і прогнозування дозволяють формувати стратегічне бачення розвитку МТЗ і підвищувати рівень його адаптивності[6].

Таким чином, структура і функції процесу матеріально-технічного забезпечення формують цілісну систему, спрямовану на забезпечення підприємства якісними ресурсами у необхідній кількості та у встановлені строки. Від узгодженості всіх елементів цього процесу залежить ефективність виробничої діяльності, рівень витрат та здатність підприємства до конкурентної боротьби на ринку

1. 2. Аналіз забезпечення потреб в матеріальних ресурсах і регулювання запасів на підприємстві

Ефективне матеріально-технічне забезпечення підприємства передбачає не лише наявність необхідних ресурсів, але й оптимальне планування їх кількості та управління запасами. Раціональна організація цих процесів дозволяє забезпечити безперебійну роботу виробництва, зменшити витрати на зберігання та уникнути надлишкових запасів, що заморожують фінансові ресурси.

Першим кроком у забезпеченні потреб підприємства є аналіз номенклатури та обсягів матеріальних ресурсів, що використовуються у виробництві. На цьому етапі визначаються основні групи матеріалів, їх частота використання, нормативи витрат та сезонні коливання споживання. Такий аналіз дозволяє сформувати точний прогноз потреби, знизити ризик дефіциту або надлишку матеріалів і своєчасно планувати закупівлі[8].

Наступним етапом є регулювання запасів на складі. Для цього підприємства використовують різні методи контролю запасів, серед яких можна виділити економічний норматив запасу, мінімальний та максимальний рівні запасів, а також систему періодичного або безперервного контролю. Встановлення оптимального запасу дозволяє забезпечити виробничі підрозділи необхідними ресурсами,

одночасно зменшуючи витрати на зберігання та ризик псування матеріалів.

Особливу увагу приділяють аналізу оборотності матеріальних ресурсів, який характеризує швидкість використання запасів у виробничому процесі. Висока оборотність свідчить про ефективне планування та використання ресурсів, тоді як низька — може вказувати на надмірні запаси, їх нераціональне розміщення або недостатню організацію закупівель. Регулярне проведення такого аналізу дозволяє підприємству своєчасно коригувати запаси та вдосконалювати систему МТЗ.

Також важливою складовою є система управління поставками та взаємодія з постачальниками. Для забезпечення безперебійного постачання підприємство проводить оцінку надійності постачальників, укладає довгострокові контракти та визначає строки доставки матеріалів. Рациональне регулювання взаємодії з постачальниками дозволяє мінімізувати перебої у виробництві та забезпечити сталість виробничих процесів[8].

У практичній площині ефективність забезпечення потреб і регулювання запасів можна оцінити через показники, такі як: рівень забезпеченості виробництва матеріалами, середній залишок на складі, тривалість обороту запасів та питома вага надлишкових або нестачних ресурсів. Виявлення проблемних зон дозволяє підприємству оптимізувати планування, підвищити точність прогнозів та зменшити витрати, пов'язані із зберіганням і транспортуванням матеріалів.

Таким чином, системний аналіз потреб у матеріальних ресурсах та ефективне регулювання запасів є ключовими умовами забезпечення безперебійної діяльності підприємства та оптимізації його витрат. Впровадження сучасних методів управління запасами, автоматизованих систем обліку та логістичних рішень сприяє підвищенню ефективності матеріально-технічного забезпечення та зміцненню конкурентних позицій підприємства на ринку.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОЦЕСУ МАТЕРІАЛЬНО - ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

2. 1. Техніко - економічна характеристика підприємства

Павлоградський завод хімічного машинобудування був заснований в 1878 році на базі чавуноливарного заводу і фабрики землеробських знарядь. Спочатку спеціалізувався на випуску різноманітного сільгоспінвентаря. У 1959 році підприємство перетворюється в завод хімічного машинобудування по виробництву теплообмінної, ємкісної, колонної апаратури і іншого устаткування для хімічної і нафтохімічної промисловості. У період з 1963 по 1978 роки на заводі були проведені ряд корінних реконструкцій виробничих потужностей, слідством чого стали глибша спеціалізація виробництва і значне зростання об'ємів випуску продукції в подальші роки.

На сьогоднішній день підприємство є єдиним вітчизняним виробником широкої гамми пластинчастих теплообмінних апаратів. Завод володіє унікальним спектром устаткування, що забезпечує якісне виготовлення всього ряду пластинчастих теплообмінників, що комплектують для збірки, не поступливих за своїми показниками зарубіжним зразкам і що вигідно відрізняються від них ціновими характеристиками. Потенційними споживачами подібної продукції є підприємства різних видів діяльності, зацікавлені у впровадженні в технологічні процеси енергозберігаючих технологій.

ПАТ завод "Павлоградхіммаш" є одним з провідних підприємств хімічного машинобудування, продукція якого має стабільний попит у споживачів на ринках України і країн СНД. Більш ніж сорокалітній досвід роботи на ринку хімічного і нафтохімічного устаткування дозволив заводу створити надійну основу для успішної діяльності у вигляді передових технологій, унікальних виробничих потужностей і згуртованого

колективу фахівців, здатного вирішувати найскладніші завдання.

Значну частку в об'ємах виробництва ПАТ "Завод "Павлоградхіммаш" займає устаткування, затребуване в хімічній промисловості і практично всіма ланками ринку нафтогазопродуктів, - від добувних і переробних підприємств до торгових організацій. Серед всього спектру устаткування, вироблюваного для ринку нафтогазопродуктів і продуктів хімічної промисловості, виділяються кожухотрубчаті теплообмінні апарати підвищеної складності (з плаваючою головкою, з U-образними трубами, по технічних проектах і ін.) діаметром до 1400 мм, газосепаратори сітчасті, а також екологічно безпечні двокорпусні ємкості для зберігання нафтопродуктів.

Завод постійно працює над підвищенням якості і конкурентоспроможності своїх виробів, вся продукція сертифікована органами стандартизації і сертифікації України і Росії. Система якості і контролю продукції, що випускається, відповідає міжнародному стандарту ISO 9001 (версія 2000 року) - сертифікат BVQI № 180830.

ПАТ завод "Павлоградхіммаш" є правонаступником державного підприємства заводу "Павлоградхіммаш". Нова організаційна структура та структура управління підприємством:

Схема структури управління представлена на рис. 2.1.

У загальному значенні організація, як вид управлінської діяльності і складової частини сукупної праці робітників, спрямована на створення збалансованості виробничої й управлінської систем, розробку організаційних методів, принципів і важелів впливу на кінцеві результати.

ПАТ завод «Павлоградхіммаш» є багато профільним підприємством, яке виробляє і реалізує такі основні види продукції:

- пластинчасті теплообмінники;
- кожухотрубчаті теплообмінники;
- ємкісні сталеві зварювальні апарати;
- випарні апарати, деаератори, барабани - сепаратори;

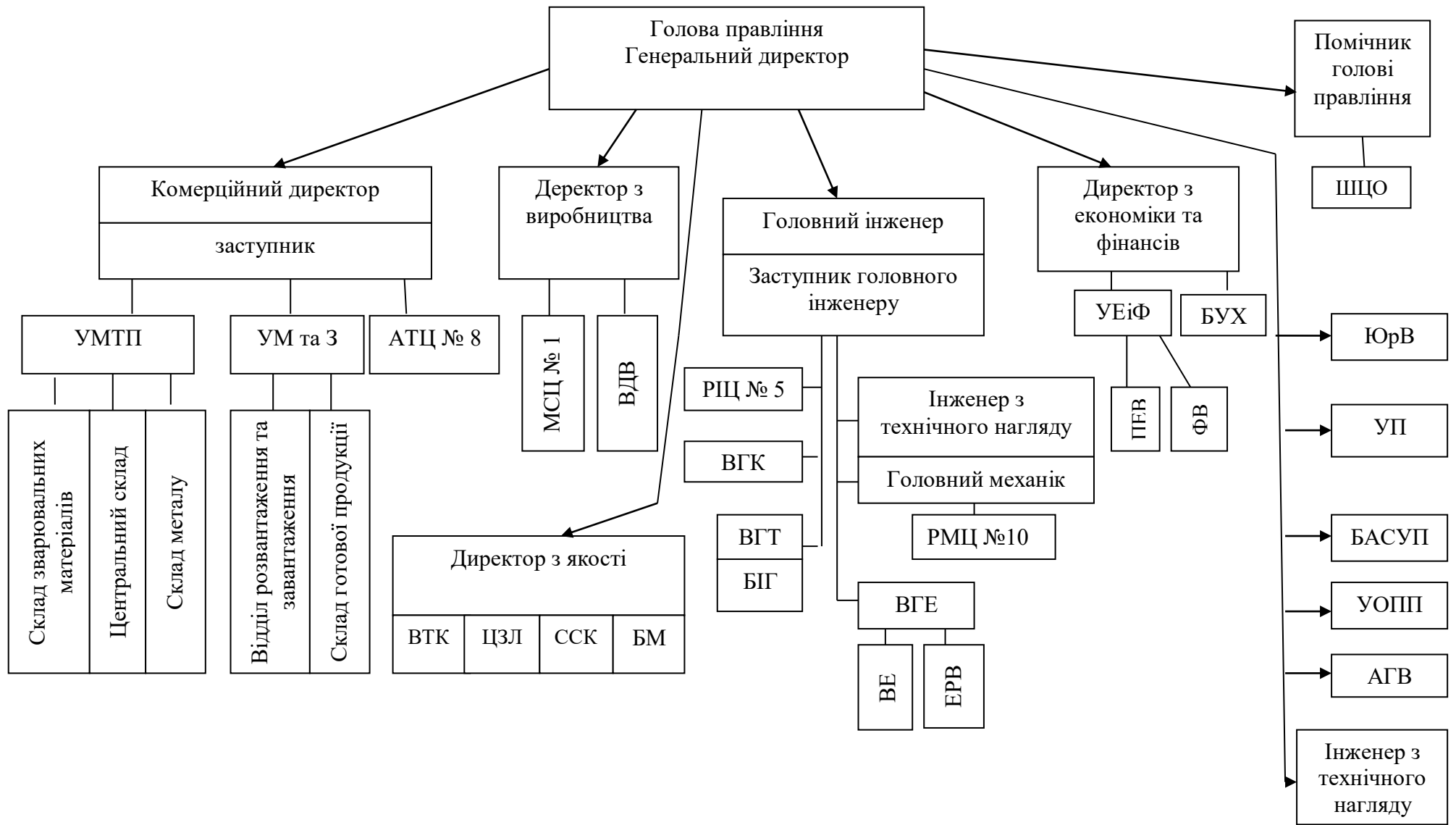

Рис.2. 1. Структура управління ПАТ завод «Павлоградхіммаш»

- газосепаратори сітчасті типу ГС та НГС;
- апарати з перемішуючими пристроями;
- колонні апарати;
- товари народного споживання.

Основною сировиною для виробництва обладнання є сталений прокат, труби, профіль із вуглецевої та нержавіючої сталі.

Наведемо в таблиці 2. 1 основні техніко-економічні показники ПАТ заводу «Павлоградхіммаш» за 2022-2024 роки.

За даними в таблиці 2.1 можна зробити висновок, що в 2023 році прибуток від реалізації становить 1405 тис. грн., що в відносному значенні 14,07 %. В 2024 році прибуток від реалізації продукції збільшився на 4587 тис. грн., що в відносному значенні складає 40,28%.

Продуктивність праці характеризують якісний бік використання робочої сили на підприємстві. Як свідчить з даної таблиці, на заводі даний показник поступово збільшується з кожним роком, тобто має динаміку на збільшення, що відіграє важливу роль для заводу. Продуктивність праці з кожним роком зростає. В 2023 році показник продуктивності праці робітників ПВП зріс на 8,75 %, а в 2024 році продуктивність праці робітників ПВП зросла на 63,25 %.

Витрати на 1 гривню товарної продукції в 2023 році зменшилося на 11, 59%, що є гарним показником діяльності підприємства. В 2024 році спостерігається збільшення витрат на гривню продукції майже на 8,19 %. Цьому сприяло підвищення собівартості товарної продукції.

Виручка від реалізації продукції в 2024 році збільшилася на 12396, 89 тис. грн., що складає 50, 5% і є позитивним фактором діяльності підприємства. В 2024 році по відношенню до 2023 року цей показник збільшився на 918,1 тис. грн., що становить майже 3,88 %. На зростання виручки від реалізації позитивно вплинуло зростання такого показника, як фондівіддача основних фондів.

Наведемо динаміку показників вартості реалізованої і товарної

продукції та собівартість реалізованої продукції на рис. 2.2.

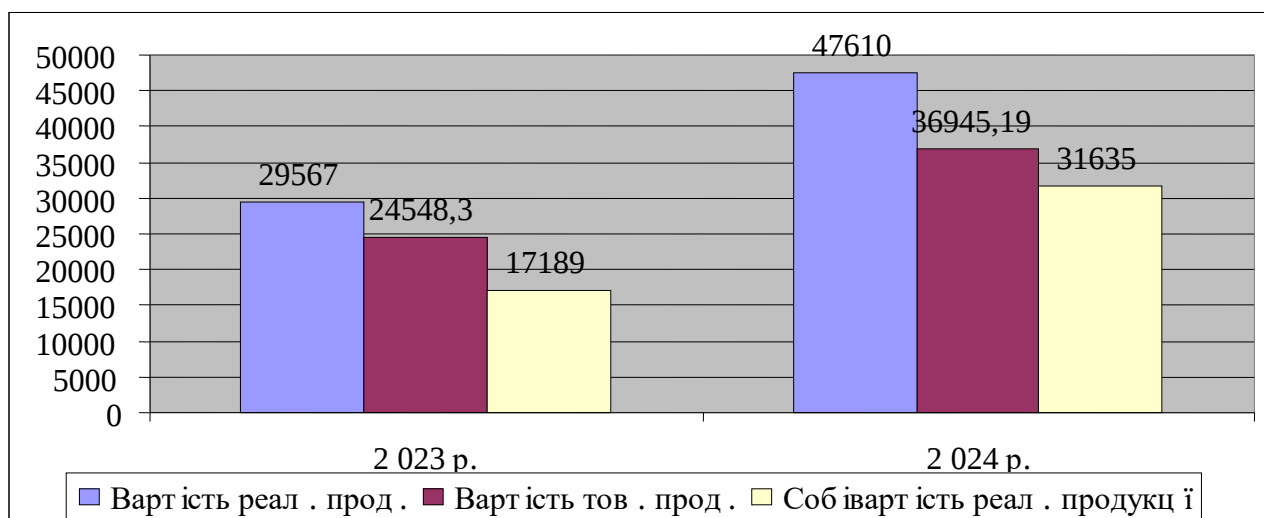

Рис. 2.2 Динаміка показників вартості реалізованої і товарної продукції та собівартість реалізованої продукції за 2023-2024 роки.

На рисунку видно, що показники на ПАТ заводі «Павлоградхіммаш» 2023 року були нижчі ніж в 2024 році. Вартість реалізованої продукції за 2023 рік становило 29567 тис. грн., а 2024 рік – 47610 тис. грн., тобто зросло на 18043 тис. грн, або 61,02 %. Вартість товарної продукції в 2023 році склало 24548, 3 тис. грн., в 2024 році – 36945,19 тис. грн., тобто на 12396,89 тис. грн., або на 50,5 %. Собівартість реалізованої продукції в 2023 – 18179 тис. грн., а в 2024 – 31635 тис. грн., тобто на 13456 тис. грн., або 74,02 %.

Підприємство ПАТ завод «Павлоградхіммаш» в 2023 році не набрало оборотів, тому що змінилося керівництво, скорочення робочих місць, інвестицій для розвитку не надавалися. Що призвело до малих обсягів виробництва та збуту продукції. За рахунок власних коштів було профінансовані витрати на технічне переозброєння, підприємство придбало нові машини та обладнання; було розроблено виробничі проекти та виробництво нових виробів. В 2024 році підприємство розширило ринок збуту хімічного та нафтового устаткування, забезпечив стабільність виробництва.

Таблиця 2.1

Основні техніко – економічні показники ПАТ «Павлоградхіммаш» за 2022-2024 рр

Показники	Од.виміру	2022	2023	Відхилення		2024	Відхилення	
				+/-	%		+/-	%
Вартість реал. прод.	тис. грн	32622	29567	-3055	-9,36	47610	18043	61,02
Вартість тов. прод.	тис. грн	23630,2	24548,3	91,81	3,88	36945,19	12396,89	50,50
Середньооблікова чисельність	осіб	670	640	-30	-4,48	590	-50	-7,81
Собівартість реал. продукції	тис. грн	22639	17189	-4460	-19,70	31635	13456	74,02
Продуктивність праці	грн./грн.	35268,96	38356,72	3087,76	8,75	62618,97	24262,25	63,25
Середньомісячна з/п	грн./ос.	15050,72	16810,25	175,53	34,71	19040,24	222,99	32,73
Витрати на оплату праці	грн./грн.	4066	5232	1166	28,67	6402	1170	22,36
Фонд З/П	тис. грн	4025,3	5197,1	2304,7	4,89	6330	1132,9	21,79
Основні фонди	тис. грн	44088	44080	-8	-0,02	44817	737	1,67
Фондовіддача за реал. продукцію	грн./грн.	2,39	2,29	-0,1	-4,18	3,77	1,48	64,62
Витрати на 1 грн. тов. продукцію	грн	0,69	0,61	-0,08	-11,59	0,66	0,05	8,19
Прибуток	тис. грн	9983	11388	1405	14,07	15975	4587	40,28

2. 2. Аналіз та оцінка процесу матеріально – технічного забезпечення на підприємстві

Необхідною умовою виконання планів по виробництву продукції, зниженню її собівартості, зростанню прибутку і рентабельності є повне і своєчасне забезпечення підприємства сировиною і матеріалами необхідного асортименту і якості.

Зростання потреби підприємства в матеріальних ресурсах може бути задоволене екстенсивним шляхом або інтенсивним .

Перший шлях веде до зростання питомих матеріальних витрат на одиницю продукції, хоч собівартість її може при цьому і знизитися за рахунок збільшення обсягу виробництва і зменшення частки постійних витрат.

Другий шлях забезпечує скорочення питомих матеріальних витрат і зниження собівартості одиниці продукції. Економне використання сировини, матеріалів і енергії рівнозначно збільшенню обсягів виробництва.

Під час аналізу забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами насамперед перевіряється якість плану матеріально-технічного постачання. Перевірку реальності плану починають з вивчення норм і нормативів, які лежать в основі розрахунку потреби підприємства в матеріальних ресурсах. Потім перевіряється відповідність плану постачання потребам виробництва продукції і утворення необхідних запасів, виходячи з прогресивних норм витрат матеріалів.

Аналіз плану матеріально-технічного забезпечення починається з оцінки обґрунтованості заявленої потреби підприємства в матеріальних ресурсах.

Для цього виявляють, чи повністю враховані в плані всі зміни у номенклатурі продукції, яка випускається, підвищенні її якості. Визначається рівень обґрунтованості норм, які лежать в основі плано-

вих розрахунків, ступінь забезпеченості планової потреби за рахунок власного виробництва і використання власних відходів.

Джерелом аналізу забезпеченості і використання матеріальних ресурсів підприємством є:

- план матеріально-технічного забезпечення;
- угоди з постачальниками;
- дані оперативного обліку про надходження ресурсів;
- витрати сировини і матеріалів;
- звіти про вартість, собівартість продукції тощо.

В таблиці 2. 2 наведені вихідні дані для аналізу матеріально-технічного забезпечення ГАТ заводу «Павлоградхімаш» за 2023-2024 роки.

Таблиця 2. 2

Вихідні дані для аналізу матеріально - технічного забезпечення ГАТ заводу «Павлоградхімаш» за 2023-2024 роки

Вид матеріалу	Розмір	Од. виміру	Потреба, кг	Потреба, кг	Ціна, грн	Сума, грн.	Сума, грн.
			2023 рік	2024 рік		2023 рік	2024 рік
Лист: Ст.3	б-4	кг	371	960	4,25	1576,75	4080
Ст.3	б-10	кг	20727	45708	4,25	88089,75	194259
Ст.3	б-12	кг	3290	7656	4,25	13982,5	32538
Ст.3	б-14	кг	40493	89856	4,25	172095,25	381888
Лист: 09Г2С	б-6	кг	6102	13980	4,65	28374,3	65007
09Г2С	б-10	кг	18858	42000	4,65	87689,7	195300
09Г2С	б-12	кг	130848	288000	4,65	608443,2	1339200
09Г2С	б-16	кг	174799	372000	4,65	812815,35	1729800
12Х18Н10Т	б-0,8	кг	10490	23184	33	346170	765072
12Х18Н10Т	б-10	кг	24875	54000	33	820875	1782000
12Х18Н10Т	б-12	кг	24910	43734	33	822030	1443223
12Х18Н10Т	б-16	кг	11682	26400	33	385506	871200
Круг: Ст.20	Ø10-200	кг	33604	72000	4,8	161299,2	345600
Уголок	90×56×8	кг	709	1632	4,5	3190,5	7344
Уголок	100×100×110	кг	1003	2400	4,5	4513,5	10800
Швеллер: Ст.3	б-10	кг	1215	2640	5,8	7047	15312
Труба:Ст.20	Ø28-32-57	п.м	553	1200	42	23226	50400
15Х5М	Ø25×2,5	п.м	20462	44736	43	879866	1923648
12Х18Н10Т	Ø25×2,5	п.м	67680	145272	55,24	3738643,2	8024825

Продовж табл. 2. 2

20.	Передавальні пристрої	-	-	-	-	-	23352000	23842000
21	Машини та обладнання	-	-	-	-	-	18743000	18470000
22	Транспортні засоби	-	-	-	-	-	505000	748000
23	Інструменти, прилади	-	-	-	-	-	314000	321000
24	Інші основні засоби	-	-	-	-	-	27000	28000
	Всього:	-	-	592671	1277358	-	51946433,2	62590496

Наявність матеріальних ресурсів відповідного асортименту та якості є необхідною умовою виробництва продукції, досягнення стабільного фінансового стану підприємства. Важливим засобом пошуку резервів зниження собівартості продукції та зростання прибутку є аналіз складу та структури матеріальних ресурсів та визначення тенденцій їх зміни з метою прийняття відповідного управлінського рішення.

ПАТ завод «Павлоградхіммаш» є єдиним вітчизняним виробником широкої гамми пластинчастих теплообмінних апаратів. Значну частку в об'ємах виробництва ПАТ завод «Павлоградхіммаш» займає устаткування, затребуване в хімічній промисловості і практично всіма ланками ринку нафтогазопродуктів, - від добувних і переробних підприємств до торгових організацій. Серед всього спектру устаткування, вироблюваного для ринку нафтогазопродуктів і продуктів хімічної промисловості, виділяються кожухотрубні теплообмінні апарати підвищеної складності діаметром до 1400 мм, газосепаратори сітчасті, а також екологічно безпечні двокорпусні ємкості для зберігання нафтопродуктів.

Для виробництва такої продукції використовують різні види матеріальних ресурсів. Результати аналізу складу і структури матеріальних ресурсів подано у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Аналіз складу та видова структура матеріальних ресурсів ПАТ заводу
«Павлоградхіммаш» за 2023-2024 роки

Показник	Значення показників		Структура, %		Структура зрушення, %
	2023 рік, тис.грн	2024 рік, тис. грн	2023 рік	2024 рік	
Основні матеріали в загальних показниках	9005433, 2	19181496	73,35	76,51	3,16
Зварювальні матеріали в загальних показниках	252999,54	386125, 18	2, 06	1,54	-0, 52
Гумова суміш в загальних показниках	720321,97	1104394,64	5,87	4,41	-1,46
Куповані напівфабрикати в загальних показниках	1711349,4	3486583,1	13,94	13,90	-0,04
Паливо й енергія в загальних показниках	587895,9	912401,1	4,78	3,64	-1,14
Разом матеріальні ресурси	12278000	25071000	100	100	-

Структура матеріальних ресурсів відображена на рис. 2.2 та 2.3.

Аналіз динаміки матеріальних ресурсів на заводі «Павлоградхіммаш» свідчить, що споживання матеріалів за аналізований період зріз в 2023 році склав 12278000 грн., а в 2024 році склав 25071000 грн., тобто на 12793000 грн., або 104,2 %. Загалом спостерігається зростання за всіма видами матеріальних ресурсів. Однак істотно розширилося використання лише основні матеріали (на 10176062,8 грн., або 113 %), тоді як зростання за іншими видами незначне: зварювальні матеріали (на 133125,64 грн., або 52,6 %), гумова суміш (на 384072,67 грн., або 53,3 %), куповані напівфабрикати (на 1775233,7 грн., або 103,7 %), паливо і енергія (на 324505,2 грн., або 55,2 %).

Структура матеріальних ресурсів за аналізований період зазнала незначних змін. Найбільшу частку мають основні матеріали -73,35 %, куповані напівфабрикати – 13,9 %, зварювальні матеріали – 2,06 %, гумові суміші – 5,87 %, паливо та енергія -4,78 %.

Такий ретроспективний аналіз не дає змоги зробити висновки щодо повноти покриття потреби підприємства у матеріальних ресурсах, тому основну увагу звертають на правильність розрахунку планової потреби, рівень забезпечення потреби відповідно до укладених договорів на постачання матеріальних ресурсів, їх фактичне виконання.

Рівень забезпечення потреби підприємства за рахунок зовнішніх джерел визначають як відношення величини матеріальних ресурсів згідно з укладеними договорами на їх поставку до визначеної потреби, яку можна покрити лише за рахунок зовнішніх джерел. При цьому для оцінки використовують два показники:

- коефіцієнт забезпечення за планом (відношення величини матеріальних ресурсів згідно з укладеними договорами до планової потреби);
- коефіцієнт забезпечення фактичний (відношення вартості фактично поставлених матеріальних ресурсів до планової потреби).

У процесі аналізу необхідно перевірити забезпеченість потреби в завезенні матеріальних ресурсів за договорами на їх постачання і фактичне їх виконання (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Забезпечення потреби в матеріальних ресурсах договорами на постачання і фактичне їх виконання на ПАТ заводі «Павлоградхіммаш» за 2024 рік

Вид матеріалу	Од. виміру	Планова потреба	Джерела покриття потреби		Укладення договорів	Забезпечення потреби договорами, %	Надійшло від постачальників	Виконання договорів, %
			внутрішні	зовнішні				
Лист: Ст. 3, 6-4	кг	960	-	960	840	87, 5	835	99,4
Ст.3, 6-10	кг	45708	-	45708	43484	95,1	43300	99, 5

Ст. 3, 6-12	кг	7656	-	7656	6005	78,4	6002	100
Ст. 3, 6-14	кг	89856	-	89856	89856	100	88001	97,9
09Г2С, 6-6	кг	13980	-	13980	13001	92,9	12221	94
09Г2С, 6-10	кг	42000	1562	40438	41005	101,4	40887	99,7
09Г2С, 6-12	кг	288000	6002	281998	287991	102,1	269944	93,7
09Г2С, 6-16	кг	372000	13889	358111	358000	100	356001	99,4
12Х18Н10Т, 6-0,8	кг	23184	6884	16300	16200	99,3	16750	103,4
12Х18Н10Т, 6-10	кг	54000	6477	47523	49958	105,1	48456	96,9
12Х18Н10Т, 6-12	кг	43734	6665	37069	36112	97,4	36105	99,9
12Х18Н10Т, 6-16	кг	26400	8123	18277	18277	100	18983	103,8
Круг: Ст. 20, Ø20	кг	72000	2546	69454	71889	103,5	68431	95,2
Уголок 90 ×56×8	кг	1632	-	1632	1533	93,9	1533	100
Уголок 100 ×100×110	кг	2400	-	2400	2307	96,1	2384	103,3
Швеллер: Ст.3, 6-10	кг	2586	-	2586	2431	94,0	2404	98,8
Труби: Ст.20, Ø57×3	п.м.	1200	67	1133	1128	99,5	1068	94,6
15Х5М, Ø25×2, 5	п. м.	44736	-	44736	44736	100	44522	99,5
12Х18Н10Т, Ø25 ×2,5	п.м.	145272	28699	116573	138475	118,7	134500	97,1
Всього:	-	1277304	80914	1196390	122328	-	1192327	-

Розраховуємо фактичний коефіцієнт забезпечення на 2024 рік:

$$K_{\text{заб.ф}}_{2008} = \frac{80914 + 1192327}{1277304} \times 100\% = 99,7\%.$$

З таблиці 2.4 видно, що забезпечення основними матеріалами на 2024 рік свідчить, що для переважної більшості їх видів потреби покривають за рахунок зовнішніх джерел. Виконання договорів виконується на 99,7%, а взагалі фактичний план постачання не до виконується на 0,3 %.

При великій номенклатурі матеріалів оцінюють обґрунтування потреб у матеріалах, які мають найбільшу питому вагу в собівартості продукції, а також у дорогих і дефіцитних матеріальних ресурсах.

За даними таблиці 2.3 визначимо повноту забезпеченості потреби у матеріальних ресурсах.

Таблиця 2.6

Аналіз забезпеченості підприємства окремими видами матеріалів на 2024 рік

Продукція	Потреба, тис. грн.	У тому числі			Потреба встановле на в процесі аналізу, тис. грн.	Відхилення, тис .грн. (+/-)
		Випуск продукції, тис.грн.	Ремонтно-експлуатаційні потреби, тис. грн	На виготовлення інструменту, тис.грн.		
Інші товари	8670	7540, 05	1129,95	-	8840	170
Апарати ємкісні	15882,33	15736,43	-	145,90	15000	- 882,33
Теплообмінники кожухотрубчаті	14307,86	10584,06	3640	83,80	14654	346,14
Теплообмінники пластинчаті	4617,95	3084,65	1442	91,3	4201	-416,95
Разом	43478,14	36945,19	6211,95	321	43025	-783,14

За даними таблиці 2.6 можна зробити висновок, що розрахункова потреба була знижена на 783,14 тис. грн., тому що знизився обсяг виробництва у зв'язку з недостатньою забезпеченістю матеріальними ресурсами, відмова в замовленні, дорогі матеріали та виникнення простоїв у виробництві. На 882,33 та на 416,95 тис. грн. потреба була знижена за продукцією апарати ємкісні та теплообмінники пластинчаті, а за продукцією інші товари і теплообмінники кожухотрубчаті завищена відповідно на 170 та 346,14 тис. грн.

Виробничі запаси на підприємстві становлять більшість сукупного запасу товарно - матеріальних цінностей.

У теорії управління запасами розроблені дві основні системи управління: система управління з фіксованою величиною запасу та система управління з фіксованим інтервалом часу між замовленнями.

Система з фіксованою величиною запасу. Основним параметром цієї системи є величина замовлення.

Критерієм оптимізації є мінімум сукупних витрат на зберігання запасів і повторення замовлення. .

З іншого боку, постачання великими партіями зменшує кількість поставок і транспортно-заготівельні витрати, бо останні відносно мало залежать від величини партії поставки, а більшою мірою обумовлені кількістю цих партій. Зменшення величини партії поставок зумовлює зворотний ефект: втрати й витрати, пов'язані зі збільшенням запасів, зменшуються, а транспортно-заготівельні витрати зростають.

Використання критерію мінімізації сукупних витрат на зберігання запасів і повторне замовлення не мають сенсу, якщо термін виконання замовлення досить тривалий, попит і ціни на елементи виробничих запасів істотно коливаються. У такому разі недоцільно економити на зберіганні запасів. Це може призвести до порушення безперервного обслуговування споживача. В інших випадках витрати на їх зберігання без втрат якості обслуговування.

Оптимальна величина запасу за критерієм мінімізації сукупних витрат на зберігання та повторення запасів розраховується за формулою Вільсона:

$$n_M = \sqrt{\frac{2M_P C_{\Pi}}{C_M K_H}}, \quad (2. 1)$$

де M_P - річна потреба у матеріалах;

C_{Π} - транспортно-заготівельні витрати на одну партію поставки;

C_M - ціна одиниці матеріалу без урахування транспортно-заготівельних витрат;

K_H - коефіцієнт, що враховує втрати, пов'язані з відволіканням коштів у запаси й витрати на зберігання матеріалів.

Для розрахунку параметрів системи використовують такі вихідні дані:

- потреба у продукції, що замовляється, од.;
- оптимальна величина запасу, од.;
- термін поставки, днів;
- можливе затримання поставки, днів.

Для заповнення таблиці, яка наведена нище виконаємо наступні розрахунки.

Для постачання партії матеріалів на 2023-2024 роки, наприклад, для виготовлення теплообмінників, апаратів ємкісних та інших товарів з урахуванням запасів можна зробити розрахунки управління запасами з фіксованою величиною запасу.

Оптимальна величина запасу за критерієм мінімізації сукупних витрат на зберігання та повторення запасів розраховується по формулі Вільсона (1. 1) на 2024 рік:

$$1) P_m = \sqrt{\frac{2 \times 144180 \times 350}{4,25 \times 0,8}} = 5448,31(\text{кг});$$

$$2) P_m = \sqrt{\frac{2 \times 715980 \times 350}{4,65 \times 0,8}} = 11607,21(\text{кг});$$

$$3) P_m = \sqrt{\frac{2 \times 147318 \times 350}{33 \times 0,8}} = 1976,40(\text{кг});$$

$$4) P_m = \sqrt{\frac{2 \times 72000 \times 350}{4,8 \times 0,8}} = 3622,84(\text{кг});$$

$$5) P_m = \sqrt{\frac{2 \times 4032 \times 350}{4,5 \times 0,8}} = 885,44(\text{кг});$$

$$6) P_m = \sqrt{\frac{2 \times 2640 \times 350}{5,8 \times 0,8}} = 631,09(\text{кг});$$

$$7) P_m = \sqrt{\frac{2 \times 1200 \times 350}{42 \times 0,8}} = 158,11(\text{кг});$$

$$8) \Pi_m = \sqrt{\frac{2 \times 44736 \times 350}{43 \times 0,8}} = 954,11(\text{кг});$$

$$9) \Pi_m = \sqrt{\frac{2 \times 145272 \times 350}{55,24}} = 1516,97(\text{кг}).$$

З розрахунків параметрів системи управління запасами з фіксованою величиною запасу на ПАТ заводі «Павлоградхіммаш» бачимо, що з 2023 року по 2024 рік:

- річна потреба зросла з 592671 кг до 1277358 кг, тобто на 684687 кг;
- оптимальна величина запасу зросла з 16876,5 кг до 26800,48 кг, тобто на 9923,98 кг;
- очікуване денне споживання зросло з 2370,69 од./день до 5089,06 од./день, тобто на 2718,37 кг/день.

Система з фіксованим розміром замовлення застосовується переважно в таких випадках:

- великі витрати внаслідок відсутності запасу;
- високі витрати на зберігання запасів;
- висока вартість товару, який замовляється;
- високий ступінь невизначеності попиту;
- наявність знижки з ціни залежно від кількості, яка замовляється;
- накладання постачальником обмеження на мінімальний розмір партії постачання.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ МАТЕРІАЛЬНО – ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА

Матеріально-технічне забезпечення підприємства Павлоградхіммаш є однією з ключових складових ефективної виробничої діяльності. Аналіз поточного стану показав, що хоча підприємство здебільшого забезпечене необхідними ресурсами, існують певні проблеми у плануванні потреб, регулюванні запасів та організації логістики. Надмірні або несвоєчасні закупівлі, нестача автоматизації та неузгодженість між постачальниками та виробничими підрозділами можуть призводити до додаткових витрат і простоїв у виробництві. Для підвищення ефективності процесу матеріально-технічного забезпечення доцільно розглянути комплекс заходів, спрямованих на вдосконалення планування, організації закупівель, управління запасами та логістичних процесів.

Першим напрямом удосконалення є оптимізація планування потреб в матеріальних ресурсах. На підприємстві пропонується впровадити системний підхід до прогнозування споживання матеріалів із використанням сучасних програмних продуктів для автоматизованого планування. Таке рішення дозволить враховувати сезонні коливання виробничого процесу, зміну попиту на продукцію та специфіку технологічних циклів. Крім того, регулярний аналіз фактичного використання ресурсів у порівнянні з плановими показниками допоможе своєчасно коригувати норми витрат та попереджувати дефіцит або надлишок матеріалів.

Другим напрямом є покращення системи закупівель і роботи з постачальниками. Ефективне управління постачаннями передбачає формування надійного портфеля постачальників, оцінку їх фінансової стабільності, якості продукції та дотримання строків поставки. Для Павлоградхіммаш доцільно впровадити систему рейтингування постачальників, яка дозволить оперативно приймати рішення про зміни у

закупівельній політиці. Крім того, варто розширити використання довгострокових контрактів і автоматизованих електронних закупівель, що дозволить скоротити документообіг і підвищити точність планування закупівель.

Третій напрям пов'язаний із регулюванням та контролем запасів на складі. Підприємству доцільно застосовувати методи оптимізації запасів, включаючи економічний норматив запасу, мінімальний та максимальний рівні матеріальних ресурсів, а також впровадження систем періодичного і безперервного контролю. Використання сучасних складських програм і автоматизованих систем обліку забезпечить більш точний контроль за залишками, швидку ідентифікацію надлишків або дефіциту матеріалів та зменшення втрат від псування або прострочення. Крім того, організація раціональної логістики всередині підприємства дозволить скоротити час переміщення матеріалів між підрозділами та підвищити швидкість обробки замовлень.

Четвертим напрямом є впровадження інформаційних систем управління матеріально-технічним забезпеченням. Використання сучасних ERP-систем (Enterprise Resource Planning) дозволяє інтегрувати всі процеси МТЗ, починаючи від планування потреб, закупівель, контролю залишків на складі до обліку витрат та взаємодії з постачальниками. Це підвищує прозорість процесів, скорочує ймовірність людських помилок та забезпечує оперативне прийняття управлінських рішень на основі актуальної інформації.

Також важливим є підвищення кваліфікації персоналу, що відповідає за матеріально-технічне забезпечення. Підготовлені спеціалісти здатні ефективніше планувати потреби, оптимізувати запаси, аналізувати дані та взаємодіяти з постачальниками. Розробка внутрішніх регламентів, стандартів і процедур управління запасами сприятиме формуванню єдиної системи дій і підвищенню загальної дисципліни в процесах МТЗ.

Таким чином, комплексне вдосконалення процесу матеріально-технічного забезпечення на Павлоградхіммаш включає:

1. Оптимізацію планування потреб у матеріалах;
2. Підвищення ефективності закупівель та роботи з постачальниками;
3. Раціональне регулювання та контроль запасів на складі;
4. Впровадження сучасних інформаційних систем управління;
5. Підвищення кваліфікації персоналу та стандартизацію процедур.

Реалізація зазначених заходів дозволить підприємству забезпечити безперебійність виробництва, скоротити витрати на матеріально-технічне забезпечення, підвищити точність планування та зміцнити конкурентні позиції на ринку.

ВИСНОВКИ

Економічне використання матеріальних ресурсів впливає на зниження витрат виробництва, собівартості продукції, а отже підвищення прибутковості і рентабельності роботи підприємства. Доведення матеріальних запасів до реально необхідного і достатнього рівня сприяє вивільненню оборотних коштів, залученню додаткових матеріальних ресурсів у виробництво, а тим самим і створює умови для випуску додаткової кількості продукції.

Поставлена мета була досягнута шляхом комплексного аналізу існуючих методів управління матеріальними ресурсами підприємства, аналізу періодичного матеріалу, статей і аналітичного матеріалу на дану тему. Мною була проаналізована структура сучасних методів управління матеріальними ресурсами підприємства, система і рух сировини і матеріалів від моменту визначення необхідності забезпечення виробничого процесу матеріальними ресурсами до виходу кінцевого продукту.

ПАТ завод «Павлоградхіммаш» є багато профільним підприємством, яке виробляє і реалізує такі основні види продукції: пластинчасті, кожухотрубчаті, фторопластові теплообмінники; ємкісні сталеві зварювальні апарати; випарні апарати, деаератори, барабани - сепаратори; газосепаратори сітчасті типу ГС та НГС; апарати з перемішувачами; пристроями; колонні апарати; секції апаратів повітряного охолодження; типові і нестандартні устаткування по індивідуальних проектах; стандартні вузли і деталі; товари народного споживання.

Згідно проведеного аналізу на даному підприємстві і виявлених результатів матеріально - технічного забезпечення свідчить про збільшення матеріальних запасів, що може негативно відобразитись на ефективній діяльності підприємства. Тому пропонується на підприємстві застосувати метод фіксований інтервал часу між поставками.

Впроваджуючи цей метод можна зробити висновки, що він має як

позитивні сторони, так і негативні, такі як відсутність постійного контролю наявності запасів на складі, високий рівень максимального запасу, збільшення витрат на утримання запасів на складі за рахунок збільшення площ під запаси.

Розглянуті основні системи управління запасами базується на фіксуванні одного з двох можливих параметрів - розміру замовлення або інтервалу часу між замовленнями. В умовах відсутності відхилень від запланованих показників і рівномірної потреба запасів, для яких розроблені основні системи, такий підхід являється гідним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арєф'єва О. В., Кузьменко Л. В. Сучасні аспекти удосконалення матеріально-технічного забезпечення підприємств. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*, 2021
2. Бондаренко О. В. Оптимізація запасів у системі МТЗ промислових підприємств. *Бізнес Інформ*, 2023.
3. Вараксіна О. В., Касьян О. О., Шевченко В. Б. Теоретичні підходи до матеріально-технічного забезпечення підприємства. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 24. <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/172/165> (дата звернення: 01.10.2025).
4. Герасименко В. Г. Управління матеріально-технічним забезпеченням: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2021. 280 с.
5. Гордійчук А. С., Стахів О. А., Кузнєцова Т. В., Збагерська Н. В. Організація і технологія матеріально-технічного забезпечення підприємства: навч. посіб. Рівне: НУВГП, 2012. 256 с.
6. Гончарук Я. В. Інтегрована логістика в системі МТЗ підприємства. *Вісник економіки транспорту та промисловості*, 2023.
7. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18–22. Ст. 144. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> Text (дата звернення: 01.10.2025).
8. Кваско А. В., Шендерівська Л. П. Ефективність операційної діяльності підприємства та її оцінювання. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2022. Вип. 46. С. 16–22.
9. Костецька Н. І. Стратегічне управління потенціалом підприємства: теоретико-методичні аспекти. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. 2021. № 20. С. 51–55. DOI: <https://orcid.org/10.20535/2307-5651.20.2021.252604> (дата звернення - 01.10.2025).
10. Крикавський Є. В. Логістика та управління ланцюгами

поставок. Львів: Вид-во НУ «ЛП», 2022.

11. Лежешко В. Г., Лавриненко А. В. Теоретико-методичні засади управління матеріально-технічним забезпеченням підприємства-суб'єкта ЗЕД. *Ефективна економіка*. 2018. http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/48.pdf (дата звернення -01.10.2025).
12. Мазур Н. С., Демченко О. В. Управління закупівлями в системі МТЗ підприємства. *Економіка та держава*, 2022.
13. Мельник Л. Г., Карнаух О. Л. Логістика: підручник. Суми: Університетська книга, 2020.
14. Мочерний С. В. Теоретичні та методичні основи управління матеріально-технічним потенціалом підприємства: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04. Київ, 2018. 40 с.
15. 6. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 13–17. Ст. 112. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> Text (дата звернення: 01.10.2025).
16. Пономаренко В. С., Чобіток В. І. Логістика підприємства. К.: Центр учбової літератури, 2021.
17. Проскура В. Ф., Химич В. В. Оцінка ефективності використання матеріально-технічної бази підприємств. *Ефективна економіка*. 2023. № 12. URL: http://dspace.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/11172/1/Evaluation_of_the_effectiveness_of_the_use_.pdf (дата звернення: 01.10.2025).
18. 2. Сироїжко В. В., Андрєєва А. А., Соляникова А. А. Удосконалення обліку виробничих запасів на складах виробничого підприємства. Молодий вчений. 2020. № 3. С. 517–520.
19. Смирнов І. Г. Управління матеріальними потоками на підприємстві. Харків: ХНЕУ, 2020.
20. Слободянюк О. В. Управління запасами в логістичних системах. К.: КНЕУ, 2020.
21. Шаповал М. І. Матеріально-технічне забезпечення підприємств:

теорія та практика. Київ: КНЕУ, 2019.

22. Шевченко В. О. Ризики в логістичних системах та МТЗ підприємства. *Економіка розвитку*, 2020.

Аналіз складу та видова структура матеріальних ресурсів ПАТ заводу
«Павлоградхіммаш» за 2023 – 2024 роки

Показники	Розмір	Значення показників		Структура,%		Структура зрушення, %
		2023 рік, грн	2024 рік, грн	2023 рік	2024 рік	
Основні матеріали, з них: Лист: Ст.3	б-4	1576,75	4080	0, 02	0, 02	0
Ст.3	б-10	88089,75	194259	0, 98	1, 01	0, 03
Ст. 3	б-12	13982, 5	32538	0,16	0,17	0,01
Ст.3	б-14	172095,25	381888	1, 91	1, 99	0, 08
Лист: 09Г2С	б-6	28374, 3	65007	0,32	0,34	0,02
09Г2С	б-10	87689, 7	195300	0,97	1,02	0,05
09Г2С	б-12	608443, 2	1339200	6,76	6,98	0,22
09Г2С	б-16	812815, 35	1729800	9,03	9,02	0,01
Лист: 12Х18Н10Т	б-0, 8	346170	765072	3, 84	3, 99	0, 15
12Х18Н10Т	б-10	820875	1782000	9,11	9,34	0,23
12Х18Н10Т	б-12	822030	1443223	9, 13	7, 52	- 1, 61
12Х18Н10Т	б-16	385506	871200	4,28	4,54	0,26
Круг: Ст. 20	Ø20	161299,2	345600	1, 79	1, 80	0, 01
Уголок	90×56 ×8	3190, 5	7344	0,04	0,04	0
Уголок	100×100 × 110	4513, 5	10800	0,05	0,06	0,01
Швеллер: Ст. 3	б-10	7047	15312	0, 08	0, 08	0
Труби:Ст. 20	Ø57 ×3	23226	50400	0, 25	0, 26	0, 01
15Х5М	Ø25×2, 5	879866	1923648	9, 77	10, 03	0, 26
12Х18Н10Т	Ø25×2, 5	3738643, 2	8024825	41,52	41,84	0,32
Основні матеріали	-	9005433,2	19181496	100	100	-
Основні матеріали в загальних показниках	-	9005433,2	19181496	73, 35	76, 51	3, 16
Зварювальні матеріали: Електроди УОНИ	Ø4	11347,2	24000	4, 48	6, 22	1, 74
АНО	Ø5	8179, 2	18000	3,23	4,66	1,43
Проволока: св. 08Г2С	Ø1, 2	59512, 32	89363, 3	23, 53	23, 14	- 0, 39
Флюс	-	45296,64	70841,65	17,90	18,35	0,45
Мікс	-	24837, 6	28361, 65	9, 82	7, 35	- 2, 47
СИЗ	-	33956,26	47175,29	13,42	12,22	- 1,2
Кисень	-	69870, 31	108383, 3	27, 62	28, 06	0, 44
Зварювальні мат	-	252999, 54	386125, 18	100	100	-

еріали						
Зварювальні матеріали в загальних показниках	-	252999,54	386125,18	2,06	1,54	- 0,52
Гумова суміш: 52-444	-	131474	287280	18,25	26,01	7,76
ИРГ-1225	-	308003,69	495891,54	42,76	44,90	2,14
РЕН	-	280844, 27	321223, 1	38, 99	29, 09	- 9, 9
Гумова суміш:	-	720321, 97	1104394, 6 4	100	100	-
Гумова суміш в загальних показниках	-	720321,97	1104394,64	5,87	4,41	- 1,46
Куповані напівфабрикати:	-	144836, 57	312000	8,46	8,95	0,49
Прокладки						
Днища вугл., нерж.	-	1233079, 3 1	2406151, 1	72, 05	69, 01	- 3, 04
Поковки:	-					
Ст.20	-	288217,16	664032	16, 84	19, 05	2, 21
Масло	-	6913,7	15600	0, 40	0, 45	0, 05
Лак	-	4512	9600	0,26	0,27	0,01
Кислота	-	2820	6000	0, 16	0, 17	0, 01
Пароніт	-	10356,45	24000	0, 61	0, 69	0, 08
Пісок	-	2773	6000	0,16	0,17	0,01
Хімікати	-	5546	12000	0, 32	0, 34	0, 02
Пропан	-	2820	6000	0,16	0,17	0,01
Гайка: М16	-	3158,4	8400	0, 18	0, 24	0, 06
М20	-	3158,4	8400	0, 18	0, 24	0, 06
М24	-	3158,4	8400	0, 18	0, 24	0, 06
Куповані напівфабрикати	-	1711349, 4	3486583, 1	100	100	-
Куповані напівфабрикати в загальних показниках	-	1711349,4	3486583,1	13,94	13,90	- 0,04
Паливо й енергія, зокрема: теплоенергія	-	23511,75	49474	4,00	5,42	1,42
електроенергія	-	564325,67	862927,1	96,00	94,58	- 1,42
Паливо й енергія	-	587837,43	912401,1	100	100	-
Паливо й енергія в загальних показниках	-	587837,43	912401,1	4,78	3,64	-1,14
Разом матеріальні ресурси	-	12278000	25071000	100	100	-